

Geen Bijstand maar Werk

Ewoud Jansen

18 oktober 2011

Wie bijstand krijgt zou best kunnen werken voor zijn uitkering.

Ons land kent een breed spectrum aan uitkeringen. Ze zijn bedoeld om mensen die niet kunnen werken, tijdelijk geen werk hebben of niet meer hoeven te werken wegens het bereiken van een bepaalde leeftijd een inkomen te geven. Dat is op zichzelf een goede gedachte. In het stelsel van sociale voorzieningen neemt de bijstand een bijzondere plaats in.

Het is een laatste vangnet voor mensen die wel geacht worden te kunnen werken maar die geen betaalde baan of andere middelen van bestaan hebben. Behoudens groepen als alleenstaande moeders met jonge kinderen is iedere bijstandsgerechtigde verplicht om zijn uiterste best te doen om werk te zoeken en te accepteren maar dat gebeurt niet in alle gevallen even enthousiast. Tuinders die hun oogst niet van het land krijgen kunnen er over meepraten. Staatssecretaris Paul de Krom (VVD) wil nu de helft van de mensen in de bijstand aan het werk krijgen. Dat is een mooi idee maar kan het niet wat ambitieuzer?

Waarom draaien we het principe van de bijstand niet om? Mensen die niet in staat zijn zelf een baan te vinden gaan naar de gemeentelijke sociale dienst, niet om een uitkering aan te vragen, maar om een verzoek tot werken in te dienen. Is dat niet een veel gezonder en minder tot misbruik aanzettend idee? Het uitgangspunt moet niet langer zijn dat je naar een loket gaat om gratis geld te krijgen maar dat je je meldt om werk als je dat zelf niet op eigen kracht kunt vinden.

Als tegenprestatie krijg je dan een uitkering. Uiteraard moet er dan wel werk zijn dat deze mensen kunnen gaan doen maar er zijn natuurlijk veel nuttige taken in het publieke domein te bedenken die nu blijven liggen. Om te beginnen kunnen de woonwijken waar veel bijstandsgerechtigden wonen best een opfrisbeurt gebruiken. En zo is er veel meer. Het vreemde van de huidige situatie is dat instellingen als verzorgingshuizen te weinig menskracht en middelen hebben om woonruimtes schoon te houden terwijl er wel geld is om mensen in de bijstand niets te laten doen.

Ook het particuliere bedrijfsleven zou mensen in de bijstand (om de term nog maar even te gebruiken) moeten kunnen inhuren. Hierbij zou moeten gelden dat ze de mensen na verloop van tijd en bij gebleken geschiktheid een normale baan met een volwaardig salaris moeten aanbieden. In die zin kan de bijstand dan werken als een soort proeftijd op weg naar een reguliere baan.

Tegenstanders van dit idee zullen waarschijnlijk stellen dat dit alles niet praktisch uitvoerbaar is en teveel geld gaat kosten. Natuurlijk ontstaan er extra kosten wanneer de sociale dienst als een soort uitzendbureau voor publieke diensten moet gaan functioneren. Maar ook nu kost de feitelijke uitvoering van de bijstand geld. Om over de kosten van fraude, en fraudebestrijding nog maar te zwijgen. De kosten van fraude zullen aanzienlijk kunnen dalen omdat niemand meer een bijstandsuitkering krijgt zonder er voor te hoeven werken. Ook zijn er positieve spin-offs op andere terreinen te verwachten zoals de kosten van gezondheidszorg omdat mensen die werken gezonder zijn dan niet-werkenden.

Ook meer ideologisch getinte bezwaren als die van PvdA'er Hans Spekman die spreekt over 'tewerkstelling' van uitkeringsgerechtigden wanneer dit soort ideeën worden geopperd, snijden geen enkel hout. Hij vindt het blijkbaar vernederend voor deze mensen als ze iets voor hun geld moeten doen. Dat is een vreemde gedachte en bovendien schofferend jegens hen die wel tegen een minimum loon inderdaad niet altijd even aangenaam - maar wel nuttig werk doen. Er is uiteindelijk niets vernederender en schadelijker voor de moraliteit dan jarenlang door de gemeenschap betaald thuis te zitten en je zodoende ongestraft van de maatschappij af te kunnen keren.

Het gebrekkige arbeidsethos van een deel van de bijstandsgerechtigden is ontstaan doordat het deze mensen mogelijk is gemaakt jarenlang met behoud van uitkering niets te doen. Op een gegeven moment wordt vanzelf gedacht dat dit normaal is en dat de uitkering een verworven recht is waar geen tegenprestatie voor hoeft geleverd te worden. Politici als Spekman bevestigen helaas dit beeld.

De huidige bijstand heeft het mogelijk gemaakt dat een groep mensen zich vol wrok en achterdocht van de maatschappij heeft afgekeerd en een parallelle samenleving bewoont. Dat kan en moet anders. De mensen in de bijstand worden nu nog betaald om niets te doen. Ze worden straks betaald om wel iets te doen. Iets dat nut heeft. Iets dat eigenwaarde geeft, perspectief op werk geeft en de afhankelijkheid van een uitkering verkleint. Dat is beter voor iedereen.

Ewoud Jansen

Hogeschooldocent Finance & Accounting, Fontys Hogescholen International Business & Management Studies